

Malá, Eva (Ed.): Dítě a stres

Praha, Tigris, 1. vydání, 2007, 144 s.
ISBN 978-80-903750-1-7

S publikací *Dítě a stres* dostáváme do rukou přehledně zpracované čtyři tématické okruhy, které souvisejí se stresem dítěte. Jde o sebepoškození, smrt a zármutek dítěte, vrozené alkoholové poruchy a posttraumatickou stresovou poruchu. Jsou to okruhy problémů, které jsou v české odborné literatuře zastoupené poměrně zřídka, ačkoliv zdaleka nejde o vzácné jevy.

Editorka Eva Malá se věnuje postgraduálnímu vzdělávání lékařů. Je vedoucí subkatedry dětské a dorostové psychiatrie IPVZ. Její spoluautorky, lékařky Vladimíra Bečvářová a Jana Šmidtová pracují na Dětské psychiatrické klinice FN Motol v Praze. Autorky podávají fundovaný přehled zmíněných témat a bohatý přehled aktuální světové literatury. Je nám předložen poslední stav výzkumu jednotlivých problémových okruhů, jejich etiologie a také možné terapeutické přístupy. Stylem psaní vybočuje mezi ostatními kapitola o smrti a zármutku.

Kapitola o sebepoškozujícím chování a sebezraňování nás seznámí s patologickým chováním, které se vyskytuje zpravidla ve spojení s některou psychiatrickou poruchou a to napříč jejich spektrem. Pacienti mají vyšší procento výskytu úzkosti, impulzivity, vyšší počet sebevražedných pokusů a častější experimentování s návykovými látkami. Jde o závažný problém, jehož význam a vyvolávající faktory jsou nejasné. U dětí by nás tyto projevy měly varovat především kvůli vysokému riziku suicidia. V prostředí léčen, ústavů a vězeňských zařízení je závažné šíření sebepoškozujícího chování až do podoby tzv. epidemie.

Kapitola smrt a zármutek je pojata stylem psaní velmi užitečně i pro laiky. Zabývá se tím, jak dítěti sdělit zprávu o úmrtí blízké osoby nebo jak přistoupit k otázce účasti dítěte na pohřbu. V těchto otázkách musíme zohlednit vývojový stupeň dítěte a to, co víme o pojetí smrti v příslušném věku. Stejně jako dospělý potřebuje dítě pro vyrovnání se ztrátou období truchlení a zármutku. Některé doprovodné projevy rodiče často zneklidní, ale pro dítě mají adaptivní funkci.

Určité podobnosti s reakcí na smrt má posttraumatická stresová porucha (PTSP). Ta se může objevit po zážitku emočně těžké, zraňující události, která hrozila smrtí nebo těžkým zraněním či násilím s ohrožením fyzické identity. PTSP je nejen představena na konkrétních případech, ale je i důkladně rozebrána z hlediska funkční neuroanatomie. Tyto poznatky jsou cenné hlavně pro rozhodnutí o komplexní terapii psychologické a farmakologické. U školních dětí a adolescentů se osvědčuje hlavně kombinace KBT a farmakoterapie.

Fetální alkoholový syndrom (FAS) patří mezi závažné vrozené poruchy, jejichž důvodem je nadužívání alkoholu matkou v době těhotenství. Takto postižené děti jsou nápadné svou hyperaktivitou, specifickými poruchami učení, nízkým intelektovým výkonem, poruchami chování, určitými somatickými znaky (zvláště v obličeji) a dalšími odchylkami od normy.

Tyto děti mívají i později potíže se začleněním do společnosti a začnou samy podléhat alkoholu a dalším drogám. Často se ocitají v náhradní rodinné péči, protože jejich rodiny bývají nefunkční. Vzhledem k vysoké míře, v jaké se v ČR nadužívá alkohol, se věnuje málo pozornosti rizikovým ženám. Zajímavé je, že v ČR nebyla zmapována prevalence dětí s FASD v populaci.

Publikace je doplněním mezery v české odborné literatuře a užitečnou příručkou pro odborníky, kteří při práci s dětmi na zmíněné problémové okruhy narážejí.

PhDr. Simona Hoskovcová, PhD.
Katedra psychologie, FF UK Praha
e-mail: simona.hoskovcova@ff.cuni.cz

Hoskovcová, S. (2007). Dítě a stres [recenze]. *E-psychologie* [online]. 1(1), [cit. vložit datum]. Dostupné z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/hoskovcova-rec.pdf>>.